

"כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלוקיך בידך"

כותב הרבי מסלונים, 'בעל הנתיבות שלום', כי הכתוב מדבר על ירידת האדם לעוה"ז, שהנשמה יורדת ממקום גבוה מעולם הנשמות אל מקום נמוך עולם התלאות והתאוות, ואמרה תורה "כי תצא", שמיד עם יציאת הנשמה מהעולמות העליונים לעוה"ז, המטרה "למלחמה על אויביך", שצריך מיד לפתוח במלחמה שלמענה ירד לעוה"ז, בכדי להשיג יעודו ותפקידו בעולמו. כל ירידתו של יהודי לעוה"ז היא בכדי למלא שליחות עליונה שהטיל עליו הקב"ה, שכל הבריאה וכל יצורי קדם בראם הקב"ה לצורך שליחות עליונה, ובמיוחד יהודי אשר יעודו הוא לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו ירד לעולם עם שליחות עליונה, למלחמה על אויביך, וזו כל תכלית חייו עלי אדמות.

כי לכל אדם יש תפקיד מיוחד שצריך למלאו, ולשם כך בא לעולם. יתכן שיהודי יעסוק כל ימיו בתורה ועבודה, ובבואו לעולם העליון ישאלוהו מה פעלת בעולם, שאת עיקר תפקידו שלמענו נשלח לעולם לא תיקן. ועל הנקודה הזאת שבה הוא עיקר תפקידו בעולם נאמר: "כי תצא למלחמה על אויביך, ואי אפשר לכבוש את האויב המיוחד של האדם רק ע"י מסירות נפש. ועל כן קוראים פרשיות אלו תמיד בחודש אלול, שהוא קודם התחדשות שנה חדשה. היות וכל שנה היא יחידה בפני עצמה, שהיא התחדשות הבריאה, ולכל אדם יש את תפקידו המיוחד מה שצריך לתקן בהתחדשות הבריאה של שנה זו. עיקר תפקידו של יהודי לקראת השנה החדשה הוא לשנות מציאותו וטבעיותו... שלזה צריך מסירות נפש בכוחות על טבעיים.

בפרשתנו מופיע דין בן סורר ומורה (פרק כא פסוק יח – כא): "כִּי־הָיָה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמֹרֵה אִיבָנָו שִׁמְעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ... וְרָגְמָהוּ כָּל־אֲנָשֵׁי עִירוֹ בְּאֲבָנִים וּמָת וּבְעֶרְתָּ הָרָע מִקִּרְבָּךְ". כתב רש"י: "ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב".

התנאים הנדרשים כדי שיחול דין בן סורר ומורה בנער השקוע בתאוותיו הם נדירים. כמו כן מציאות שהוריו יביאוהו לבית הדין נראית רחוקה. מובא בגמ' סנהדרין (דף עא עמוד א): "אמר רבי שמעון: וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אביו ואמו מוציאים אותו לסקלו? אלא לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר". יש פה קביעה מחודשת שפרשה זו לא היתה ולא תהיה מעשית, וכן שבכל זאת ראוי וצריך לכותבה. המשמעות הפשוטה של מסקנה זאת היא שלמרות שתורתנו תורת חיים ומטרת הלימוד היא ע"מ לשמור ולעשות, יש בתורה פרשיות שנכתבו כדי לעסוק ולהתפלפל בהן למרות שאינן ישימות למעשה, וכל עניינן לימוד תאורטי "לשמה", אך יש ערך עצמי בלימוד זה, והוא מזכנו בשכר.

היסוד האמוני אותו מלמדת אותנו פרשת בן סורר ומורה הוא שגם הצרה והקושי הגדולים ביותר הינם בעצם חסד והטבה. הבנה זו עשויה לסייע במצבי התמודדות עם צרות וקשיים. אם אכן נאמין שכל מה שה' עושה הכל הוא לטובה נוכל לברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה, בשמחה.

למדנו ברש"י שבן סורר ומורה נידון על שם סופו. אלא מצאנו התייחסות הפוכה ביחס לישמעאל לגביו כתב רש"י בראשית פרק כ"א פסוק י"ז "באשר הוא שם - לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נדון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגים ואומרים רבונו של עולם, מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר. והוא משיבם עכשיו מה הוא, צדיק או רשע, אמרו לו צדיק, אמר להם לפי מעשיו של עכשיו אני דנו וזהו באשר הוא שם".

בארו המפרשים שהחילוק הוא בזה שבבן סורה ומורה שורש הרע כבר קיים, וכבר כעת מעשיו שליליים ומחייבים תגובה, אלא שדי בענישה שאינה כה חמורה, ולכן מתחשבים גם במעשיו העתידיים, משא"כ בישמעאל ברגע זה לא פעל שום רע בהקשר למים ולכן ניתן לשמוע תפילתו להרוות צמאנו באשר הוא שם.

למדנו כמה חשוב להשקיע כל מאמץ בחינוך בתחילת הדרך שהכל תלוי בו. "חנוך לנער... גם כי יזקין לא יסור ממנה" (משלי כב ו). נזכה בע"ה בחודש אלול שיתקיים בנו הפסוק "דרשו ה' בהמצאו..." (ישעיהו נ"ה ו'), להכין עצמנו באופן שתפילותינו יתקבלו ברצון.

נזכה לקראת השנה החדשה לשנת שליחות נוספת למען חינוך ילדי ישראל, מתוך התחדשות, מתוך תפילה למלא יעודנו וחלקנו "לתקן עולם במלכות שדי" בבריאות טובה, שמחה וסיעתא דשמיא גדולה.

לע"נ הרב אברהם יהושע צוקרמן זצ"ל
שבת שלום ומבורך

שושנה נגר